

СЕКЦІЯ 4

СТРАТЕГІЯ І ПРІОРИТЕТИ БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК: 025.3:004.65

Гайноша Олександр Віталійович
(*наук. керівник – д-р філос. наук, доцент Савонова Г. І.*)
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», м. Полтава

ЕЛЕКТРОННИЙ КАТАЛОГ ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК АВТОМАТИЗАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРВІСУ

Анотація. Визначено напрями автоматизації бібліотечної роботи та складники віртуального бібліотечного сервісу. Розглянуто особливості електронного каталогу як важливого інформаційного ресурсу бібліотеки. Проаналізовано його структуру, визначено основні функції та призначення в системі бібліотечно-інформаційного обслуговування. Висвітлено особливості організації, ведення та використання електронного каталогу, а також окреслено його функціональні можливості в умовах цифрового інформаційного середовища.

Ключові слова: електронний каталог, автоматизація, інформаційні технології, база даних, віртуальний сервіс, бібліотечний ресурс.

Сучасні інформаційні технології значно вдосконалили традиційні бібліотечні послуги, зробивши пошук необхідної бібліотечної інформації ефективнішим, швидшим і зручнішим. Із розвитком інформаційно-комунікаційного середовища бібліотеки значного поширення набули технології корпоративної каталогізації, довідкового обслуговування та надання спільного доступу до онлайн-ресурсів.

Бібліотеки, які сьогодні займаються оцифруванням фондів і розвитком віддаленого доступу до електронних ресурсів, виконують соціально значущу місію щодо забезпечення відкритого доступу до знань і культурних цінностей для всіх, хто цього потребує.

З масовою появою інтернету інформація, зокрема й ресурси бібліотек, перестала бути прив'язаною лише до фізичних носіїв інформації, і її можна поширювати в будь-який спосіб. Публічні бібліотеки перетворилися на одну з установ, що постали перед потребою оцифрування своєї роботи, а також створення сучасних вебсайтів, що матимуть високі показники зручності (юзабіліті) й інформаційної насиченості [1, с. 23].

Важливим напрямом модернізації бібліотек стала автоматизація їх діяльності, яка передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій для вдосконалення процесів комплектування фондів, каталогізації, пошуку та надання документів користувачам. Сьогодні автоматизація бібліотеки здійснюється у двох основних напрямках. Перший передбачає інформаційну підтримку традиційних функцій закладу, а саме: комплектування фондів, ведення каталогів, пошук та видачу літератури користувачам. Другий напрям полягає у формуванні повнотекстової електронної бібліотеки за допомогою оцифрування всього бібліотечного фонду. Реалізація кожного напрямку оптимізує функціонування та управління бібліотекою.

Поступова автоматизація та цифровізація роботи бібліотеки представлені у формі віртуального сервісу. Віртуальний бібліотечний сервіс – це програмно-технологічний комплекс, який розміщений на вебсайті бібліотеки і призначений для надання послуг за індивідуальними запитами користувачів, що знаходяться за її межами. До найбільш розповсюджених сервісів книгозбірні належать електронні каталоги, служби електронної доставки документів і віртуальної довідки, а також читальні зали, які працюють в онлайн-режимі. Водночас традиційні бібліотечні послуги, як-от отримання інформації, замовлення інформаційних ресурсів, доступ до документів, довідково-бібліографічне обслуговування, в електронному мережевому середовищі забезпечують доступність необмеженої кількості користувачів і оперативність надання послуг.

Важливого значення для бібліотек сьогодні також набуває завдання створення повнотекстових баз даних на основі текстової інформації, накопиченої в електронному вигляді з метою спрощення їх подальшої фільтрації та аналізу [2, с. 33]. У сучасній практиці для цього широко використовують електронні каталоги, які надають швидкий і якісний доступ до бібліотечних ресурсів.

Електронний каталог – це онлайн-каталог, бібліографічна база даних, яка забезпечує процеси введення, пошуку, розміщення і надання релевантної інформації. Тобто він є своєрідною інформаційно-пошуковою системою, яка працює в режимі реального часу і надана у розпорядження віддаленим користувачам. Електронні каталоги інформують читачів про організацію та зміст бібліотечних фондів, а отже, від їх якості значно залежить ефективність використання бібліотечних інформаційних ресурсів. Інтерактивний каталог репрезентує бібліотеку в глобальних інформаційних мережах та дає змогу значно розширити аудиторію віддалених користувачів.

До функціональних можливостей електронних бібліотечних каталогів нового покоління належать:

1) додавання гіперпосилань на анотації, зміст документів, зображення обкладинок, рецензії, повнотекстові документи, рекомендована література й коментарі читачів до традиційних коротких бібліографічних описів видань;

2) створення та надання доступу до більших та авторитетніших колекцій електронних ресурсів шляхом збору метаданих. Бібліотеки прагнуть перейти від застарілих форматів представлення записів до стандарту XML для опису своїх колекцій з метою полегшення обміну даними між бібліотеками та репозиторіями електронних ресурсів;

3) оптимізація електронних каталогів та вебсайтів бібліотек для полегшення їх індексування безкоштовними пошуковими системами мережі Інтернет;

4) упровадження онлайн-ових довідково-бібліографічних послуг електронною поштою та через вебсайти бібліотек [3, с. 28].

Отже, у сучасних умовах електронні каталоги стають важливим інструментом інтеграції бібліотек у глобальний інформаційний простір і забезпечення ефективною взаємодією з віддаленими користувачами. Використання таких онлайн-ресурсів сприяє підвищенню оперативності пошуку інформації, розширенню можливостей дистанційного доступу до бібліотечних фондів та покращенню якості бібліотечно-інформаційного обслуговування.

Список використаних джерел

1. Терентьев С. О. Електронні ресурси в системі комунікацій публічних бібліотек України. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 2. С. 21–26.
2. Вовк Н. С. Автоматизація підсистеми обслуговування читачів у системі електронної бібліотеки. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 2. С. 27–34.
3. Дерев'янка Л., Дорошенко С. Особливості використання електронного каталогу в роботі бібліотеки. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 13–15 вересня 2023 р.)*. Одеса, 2023. С. 25–29.

УДК 004.738.5:027

Гриб Антон Ігорович

(наук. керівник – канд. філол. наук, доцент Мізіна О. І.)

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», м. Полтава*

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ БІБЛІОТЕКИ НА ОСНОВІ ІНСТРУМЕНТІВ GOOGLE WORKSPACE

Анотація. Схарактеризовано особливості використання хмарних сервісів для управління електронними ресурсами бібліотеки. Проаналізовано функціональні можливості інструментів Google Workspace як ефективних онлайн-платформ для зберігання, систематизації та спільного доступу до цифрових даних. Визначено переваги їх застосування та вплив на ефективність бібліотечно-інформаційного обслуговування.

Ключові слова: електронні бібліотечні ресурси, хмарні технології, бібліотечно-інформаційне обслуговування, Google Workspace, управління даними.

В умовах стрімкої цифровізації роботи закладів культури, зокрема бібліотек, хмарні сервіси стають оптимальним рішенням для надання віддаленого доступу до мережевої інфраструктури і забезпечення спільної роботи з електронними ресурсами. Н. Литвин та С. Добровольська зазначають, що хмарні сервіси бібліотек надають можливість легко обмінюватися даними, що розширює їх функціонал та інноваційний потенціал. Завдяки потужному потенціалу хмарних сервісів, як стверджують науковці, бібліотека може розширювати спектр послуг, пропонувати креативні рішення для користувачів, як-от розроблення мобільних застосунків, використання технологій віртуальної реальності для навчання та розваг [1, с. 49].

У зазначених умовах важливою проблемою є добір та обґрунтування ефективних цифрових інструментів задля комплексного управління електронними ресурсами бібліотеки, зокрема їх структуризації, систематизації, збереження та організації доступу. Водночас актуалізується потреба у формуванні інтегрованого інформаційного середовища, що базується на взаємодії хмарних сервісів і дає змогу оптимізувати інформаційні процеси, підвищити рівень керованості ресурсами та забезпечити якісно новий рівень бібліотечно-інформаційного обслуговування.

XI Всеукраїнська наукова студентська конференція

«Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері» (м. Вінниця, 09 квітня 2026 р.)